

ХАЛҚ СЎЗИ

МИЛОДИЙ
1991 ЙИЛ
3 ЯНВАРЬ
ПАЙШАНБА
№ 2
ХИЖРИЙ
1411 ЙИЛ
ЖАДИЙ, 14-САНА

ЎЗБЕКИСТОН ЖУМЎУРИЯТИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январда таваллуд топди

НАРХИ ОВУНАЧИГА 7 ТИЙИМ,
СОТУВДА 10 ТИЙИМ

ДАСТЛАБКИ кунлар нафаси

СИЗДАН УГИНА—БИЗДАН БУГИНА

Қўрғонтепалликлар хоридан шериклар топилди. Район матлубот жамиятлари уюшмасига қарашли пахтаи қайта ишлаш корхонаси жамоаси аввалгига болгариялик энгил саноатчилар билан алоқа боғлади. Улар ўз маҳсулотларидан 10 тоннасини буюртмачиларга жўнатдилар. Айни кунларда қайта ишланган 480 тонна қимматбаҳо хом ашё Венгрияга юборилляпти. Бунинг эвазига кийим-кечак, озиқ-овқат маҳсулотлари келади.

ХОНАДОН ҲАМШИРАЛАРИ

Оила учун ҳамшира керакми? Ҳа, дейишмоқда шахри-онликлар.

Шаҳардаги болалар поликлиникаси қошида вилоятда биринчи хонадон ҳамширалари тайёрлаш мактаби очилди. Бу ерда кўп болали оналар икки ой мобайнида дастлабки тиббий ёрдам кўрсатишни ўрганадилар.

Ҳозир кўп болали 30 нафар ёл сабоқ олмақда, ис-таганлар рўйхатдан ўтишяптир. Тингловчиларга тажрибали болалар ҳақими Аҳмадҷон Мадеминов, катта ҳамшира Галина Чуйко дарсу сабоқ беришмоқда.

МУҲТОЖЛАРГА ЁРДАМ

Ўзгалар оғирини энгиллаштириш, ёрдамга муҳтожларга кўмак қўлини чўзиш қадимдан хайри саналган. Қаровчисиз кексалар, ногиронлар, муҳтожларга ғам-хўрликда халқ депутатлари Избоскан район кенгаши ангина йил тутди: бундайларга ишсиз юрган ёшлар бириктириб қўйилди. Иқтимоий фойдалани мекхатдан четда қолган йиғиллар ва қизлар 5 миңдан зиёд. Де-мак, кўмакка интизорлар кўнглини сўровчилар бор. Бу хайрли иш ижросини район иқтимоий таъминот бўлими ташаббус остига олган.

Фозилжон ШОДМОН.

Андижон вилояти.

ШАХСИЙ ЧОРВАГА ЕМИШ

Жумҳурият Президентининг аҳоли шахсий хўжалик-ларидидаги чорва молларини ем-хашак билан таъминлаш тўғрисидаги фармони ижро учун қабул қилган Ғиш-тон, районидидаги «Партия XXV съезди» давлат хўжали-гида озукабоб экинларни кўпайтиришнинг ижара усули-ни қўлламоқда. Утган йили баданинг ҳар гектаридан 110 центнер пичам, маккажўзорида 300 центнердан кўпроқ олинди. Ана шу озуканинг 209 тоннаси аҳолига сотилди. Рустамжон Тожиёв, Сайдали Ҳошимов каби ижарачилар ҳамқишлоқлари тақсинига сезовор бўлишди.

1991 йилда озукабоб экинлар майдонини 650 гектар-га кенгайтирилади.

Т. СОБИТОВ.

«МУҲАББАТ» ХИБОНИ

Фарғона вилояти иқдор ёшлар уюшмаси Абдулла Қодирий таваллудининг 100 йиллиги олдидан Отабек ва Қумушбўйининг («Ўтган кунлар») илк учрашуви-га магнитофон бўлган Марғилонсой бўйида «Муҳаббат хибони» ташкил этилди, мазкур сўйишмоқда ана шу асар бош қаҳрамонлари ҳайкалин ўрнатилган жазм қилдилар. Лоқиха ва голя учун ёзувчилар, архитектор-лар, рессомлар аҳлига муножват ва талов эълон этилди. Уюшма маҳсус ҳисобга 20.000 сўм ажратди. Конкурсу қолиб буюк юрдошимиз Бобур қадамжолари бўйлаб чет эл сафарига чиқиш ҳуқуқини қўлга кирит-тади ва видеомегнитофон билан мукофотланади.

ХАЛҚАРО САҲНАДА

Ўзбекистон театр эрбоблари уюшмаси тузган бола-лар фонди қошидаги «Тошоша» студияси халқаро фести-валда қатнашиш учун Москвага жўнаб кетди.

Нодира Қурбонова раҳбарлик қилаётган жамоа Урта Осиё ва Қозғоғистон минтақасидан иштирок этяётган ягона иқдорий уюшмадир. У Москва ёна ташошбиллар театри саҳнасида ўз санъатини намойиш қилади.

ИМОН-ЭЪТИҚОД ОЙНАСИ

«Халқ сўзи» рўзномаси-нинг чиқинчи жумҳурият-ни-меҳнатқиллари миданий ҳаётида катта сийёсий-иқтимоий воқеа бўлишига ишонаман. Кейинги етмиш йил-дан кўпроқ вақт ичиди «юл-дуз», «совет», «қизил», «ха-қиқат», «байроқ» атамалари билан қўллаб рўзнома на жаридалар чоп этилди, аммо мизамунда ўзгартиш бўлди-ми, жамият адолатини рў-зба чиқардим? Аксинча, ҳамминс парда ортида қо-либ кетаверди. Ошкоралик тўғрисида армонларимиз кел-ди-келди энди рўзба чиқа-ёттир. «Халқ сўзи»ни ана шунинг ҳосиласи деб била-ман. У ўз номига яраша чи-накам эл минбари бўлиб қо-лажак, албатта. Иқдорий жа-моага ана шу эзгу ишда иқдорий баркамоллик тилай-миз.

Қ. ТУЯЧИЕВ,
Халқ депутатлари Ко-сон район Совети ке-нгашининг раиси, Ўзе-бекистон ССР халқ депу-тати.

(ЎЗАТАГ).

КАМБАҒАЛГА МУРУВВАТ

Тошкент шаҳрининг бир ярим миң нафар камбағал аҳолиси Совет Меҳр-мурув-ват ва сиҳат-саломатлик жамғармаси Ўзбекистон жум-ҳурият бўлиминдан Янги йил совғалари олди. Ана шу мақ-сад учун ёрма, шаккар, сари-ёғ, ўсимлик мойи, чай, гўшт маҳсулотларидан иборат ҳар бири 20 сўмлик совға тайёр-ланди. Энг аввало ёлғиз на-фақадхўрлар, уруш ва меҳ-нат ногиронлари, кўп бола-ли оналарга катта эътибор берилди. Бу тадбир халқ депу-татлари Тошкент шаҳар кенгаши иқдорий комитети ва шаҳар барча районлари-даги маҳалла комитетлари билан биргаликда ўтказилди.

Жамғарма ходимлари Янги йил арафасида жумҳурият Фанлар академияси табобат қисмининг радиология бўли-мида даволанаётган бемор-лар ҳузурига ҳам боришди. Улар орасида Черобилъ ана-рияс оқибатларини тутатиш-да қатнашган кишилар ҳам бор. Меҳр-мурувват ва сиҳат-саломатлик жамғармаси бўлимида даволанаётган бар-ча беморлар учун майиз, ол-ма қоқи, барган ва шунга ўх-шаш шиғоболаш иезьматлар-дан иборат совға тайёрланди. Маълумки, бу қуруқ ме-налар киши танасидати ра-диактив моддаларни туғати-шида яхши ёрдам беради.

Жамғарманинг барча ви-лоят бўлиmlари ҳам байрам-олди хайрия тадбирларини ўтказдилар.

«ХАЛҚ СЎЗИ» ТАНИШТИРАДИ

Ўзбекистон ССР
қишлоқ хўжалиги вазири
Мирзайон Яўлдошев
ИСЛОМОВ

1936 йилда Фарғона вилоя-тининг Ўзбекистон райониде туғилган. Ўзбек. КПСС аъзо-си. Олий маълумотли — 1959 йил-да Тошкент қишлоқ хўжалиги институтини, 1971 йилда Тош-кент партия олий мактабини тугатган. Мутахассислиги буй-ича олим-агроном.

Меҳнат фаолиятини 1959 йилда халқ депутатлари Қў-тон шаҳар кенгаши иқдорий комитетиде бош агрономлик-дан бошлаган. Кейинчалик Фарғона вилоятида комсомол ва партия идораларида ишла-ган, Фарғона вилояти халқ контроли комитети раисининг ўринбосари, Фарғона вилояти агрономот комитети раиси ва бир пайтинг ўзида вилоят кенгаши иқдорий комитети раисининг биринчи ўринбоса-ри лавозимларида ишлаган. 1990 йилда Фарғона вилояти партия комитетининг котиби — аграр маселалар буйича бўлим мудири бўлган.

Ўзбекистон ССР халқ депу-тати. Ордан ва медаллар бил-ан тақдирланган.

Ўзбекистон ССР
адлия вазири
Мухаммадбобир Мажидович
МАЛИКОВ

1948 йилда Тошкент шаҳри-да туғилган. Ўзбек. КПСС аъзо-си. Меҳнат фаолиятини Чкалов номидаги Тошкент самолётсо-злик заводиде йиғуви-слесар-ликдан бошлаган, бир вақт-нинг ўзида авиация технику-мида ўқиган. 1972 йилда Тош-кент давлат университетни ҳу-қуқшунослик факультетини та-момлагандан сўнг Тошкент ви-лоят прокуратураси судларида жинсий ишлар қараб чиқи-лиш устидан назорат бўлими прокурори вазифасида, 1973—1977 йилларда Ўзбекистон ССР прокуратурасида худди шундай лавозимда фаолият кўрсатган. Шундан сўнг Ўзе-бекистон ССР Адлия вазирилик судлов маҳкамалари бошқар-маси катта консультанти, бў-лими бошлиғи — бошқарма бошлиғининг ўринбосари, халқ депутатлари Тошкент вилоят кенгаши иқдорий комитети ад-лия бўлими бошлиғининг ўрин-босари, Тошкент вилояти суди аъзоси, Ўзбекистон ССР Олий суди аъзоси, 1987—1989 йил-ларда Андижон вилояти суди раиси бўлиб ишлаган. 1989 йилдан буйи Ўзбекистон ССР Олий суди раиси эди.

СССР Давлат банки
Ўзбекистон жумҳурият
банки бошқарувининг раиси
Эркин Жўраевич
БОКИМОВ

1934 йилда Тошкент шаҳри-да туғилган. Ўзбек. КПСС аъзо-си. Маълумоти олий. 1957 йилда Тошкент молия-иқтисод институтини тамомлаган. Му-тахассислиги буйича иқтисодчи. Меҳнат фаолиятини 1957 йилда давлат банки Фарғона вилоят Олтиариқ район бўли-ми кредитлар бўйича инспек-торлиқдан бошлаган. Дав-лат банки Фарғона вилоят Ян-ги йил бўлими бошқарувчиси, давлат банки Сирдарё вилоят идораси бошқарувчисининг ўринбосари, давлат банки Ўз-бекистон жумҳурият идораси бошқарувчисининг ўринбоса-ри лавозимларида, 1987—1990 йилларда ССР Аграрсаноат банки Ўзбекистон жумҳурият банки бошқарувининг раиси вазифасида ишлаган.

1990 йилдан эътиборан Ўз-бекистон ССР Олий Кенгаши план ва бюджет-молия масе-лалари комитетининг раиси. Ўзбекистон ССР халқ депу-тати. Медалъ билан мукофот-ланган.

Ўзбекистон ССР
молия вазири
Эркин Абдулкатович
МУРОДОВ

1942 йилда Тошкент шаҳри-да туғилган. Ўзбек. КПСС аъзо-си. Олий маълумотли — 1966 йилда Тошкент тўқимачи-лик институтини, 1971 йилда ССР Фарғона академияси қо-шидаги иқтисод институти аспирантурасини, 1989 йилда Тошкент партия олий макта-бини тугатган. Мутахассислиги буйича муҳандис-иқтисодчи. Иқтисод фанлари номзоди.

Меҳнат фаолиятини 1959 йилда Тошкент каноп йиғуру-туқув фабрикасида слесарь-ремонтчиликдан бошлаган. Институтни битирган турли ил-мий ташкилотларда, жумладан Ўзбекистон ССР Фанлар ака-демияси ва Давлат план ко-митети илмий муассасалари-да ишлаган. Кейинчалик Дав-лат план комитетиде бўлим бошлиғи ўринбосари бўлган. 1985 йилда Ўзбекистон Ко-мпартияси Марказий Комитети-га ишга ўтган, у ерда инстру-тор, сектор мудири, иқтисод-ий бўлим мудирининг ўрин-босари, 1990 йилдан эса со-циал-иқтисодий бўлим мудири-нинг биринчи ўринбосари ла-возимиде ишлаган.

РАДИО ИШИДА ҚАЙТА ҚУРИШ ЭПКИНИ

«МАШЪАЛ» ТОНГАЧА ТИНМАЙДИ

Бу эшиттиришлар Ўз-бекка қадрдон бўлиб қолди. У ҳар кун соат 9 дан 19 гача ўз тўл-қинлари орқали энг сўнги энгилликларни тингловчиларга етказиб, қалбларни куйлар, кў-шиқлар билан ром этиб келмоқда.

Янги йилда ана бир лигиллик руй берди: «Машъал» эшиттириш-лари соат 24 дан соат 5 гача янграйдиган бўл-ди. Демак, тун буйи иш-лайдиганлар бундан бу-ён зарикимайдир. Қам узлайдиганлар, умуман уйқусизлар учун эса «Машъал»нинг баҳоси йўқ: улар даҳшатли ва муфсид хавллар исқан-жасида тўлганши азоби-дан қутулиб, «алла» оғу-шида пиннаке кетишлари эҳтимол.

ҒАЗАЛ ТИНГЛАШГА ТАКЛИФ

Алишер Навоий тавал-лудининг 550 йиллиги муносабати билан ада-бий-драматик эшитти-ришлар муҳарриратини ташаббус кўрсатди: йил давомида ҳар тонг соат 7 дан 15 дақиқа ўтганда хаво мавжлиларда буюк бобомиздан меврос қол-ган дилбару дилқас ра-ган заллар.

Кеч саҳар пайти Ўзе-бекистон жумҳурият халқ артисти Қодир Маҳсу-мов ижросида ҳазрат-миз иқдор дурдонала-ридан икки нафари тинг-ловчиларга ҳузур ба-ғишлади. Ғазаллар 1982 йилда эзиб олинган экан. Шу тариха биз ҳам Алишер Навоий, ҳам Қодир Маҳсум хотири-ларини ёдга олдик.

Шеърят иқтисоди-лари мазкур эшиттириш-ларни маъни тасмасига эътиб оlishлари мумкин.

РЎЗНОМА МАЗМУНИ БИЛАН ТАНИШТИРУВ

Эрталаб ишга жўнаш-дан олдин «Правада», «Совет Ўзбекистони» «Совет Востока»да эълон қилинган хабар-лар, мақолалар, воқеа-хадислар тафсилоти-дан беминнат хизмат-кор — радио воситасида воқиф бўлармик. Энди тартиб бироз ўзгарди. «Правада» таълиғини Иттифок программаси орқали эшита оласиз. Яқинба ва душанадан ташқари беш кунда со-ат 9 дан 15 дақиқа ўт-ганда Ўзбекистон радио-масида «Халқ сўзи» ва «Совет Ўзбекистони», иқдорий программалар «Народное слово» ва «Права Востока» рўзно-малари мазмуни диққа-тингизга хавола этилади. «Қишлоқ ҳақиқати» эса одатдагидек соат 14 да бериладиган қишлоқ меҳнатқиллари учун эшиттиришда ўрин аж-ратилади.

БИР СОАТ ОЛДИНГА СУРИЛДИ

Музликлар истаги ино-батга олинди: «Оқшом тўқинларида» ахборот-мухсий эшиттириш соат 23 дан 22 га кичи-рилди. Бу ўзгариш бир неча кун муқаддам руй берганди. Халқ таъбири билан айтганда, «товуқ ларгага чикмасдан» ула-йдиганларга хўжалик яратилди — бир соат ширин уқку қанимат, ақир! Ҳамминс учун қиз-қарни «Оқшом тўқин-ларидаги жузъий баъзи кусурлар, маселан та-лаффузидеги узуқ-юлуқ-ликлар, матнга дахлисиз овоз чиқаришлар бар-тарф этилса, истаъдо-ли радиожурналиста-римизнинг бу ақойиб эшиттиришлари янада ҳузурбахш бўларди.

А. ҒУЛОМОВ,
радиомушавир.

Демократия сўқмоқларига

Икки нарсга элли тўтиб турши учун маҳкам боғичлар; бири хушёрлик ва эмираклик, бошқиси эҳадот. Юсуф Хос ҲОЖИМЕ.

Утган йилнинг биринчи ярмида вилоят жамоа ва давлат хўжаликлари, бошқа қишлоқ хўжалиги корхоналари сунъий равишда ўн фонга кўпайиб, жами 249 тага етди. 18 та жамоа ва давлат хўжалигининг парчаланиши натижасида 41 та хўжалик тузилди...

Буларни исботловчи ўнлаб мисолларни каторлаштириши мумкин. Лекин — гап ҳозир уларнинг ҳисобини чиқаришда эмас. Ҳисдола муаммони пайдо қилган даражасизликлар, бўлинишлардан мақсад, қўрилган фойда ва зарар, мақбул еки номанбуллигига муносабат ҳақида. Таҳлил тарозиси палласига аввало шундай дард тулғоғи манзарасини кўймоғимиз: кунлардан бир кун дегандай, эрталабдан юз нафарга яқин эркак аёл, ешувари вилоят партия кўмитаси эшигига қўриқиб бўлишди. Миришбақ қақирувга кичиклиди чоғи, уларни қайтаришга улгурилмади. Эшикдан итаришиб, тикилиши ўтган кишилар биринчи қаватнинг кириш сажини, йўлагини эгаллаб олишди. Чоллар тўри келган ўриқларга, деразалар раҳларига, зинаполларига чўкиди. Қўллар эгнидаги тўни барини қатлаб ўтирди. Қолганлар тираскин эстиқ қилиб пойдоз узра чўкилиши. Юрмоққа йўл қайла. Маҳкам ходимлар илтимосу ялин ила, ўтиб кетайлик, дейишдан ўзга чора топмадилар. Ҳайси раҳбар уларга сўз қотмасин, ситаниб ташланаверди; биз сизнинг олдингизга келганимиз йўқ, обком бовони йўқлаб келганимиз. Йўлингиздан қолманг!

БОҒИЧЛАР БЎШ БЎЛГАЧ

САМАРҚАНД ВИЛОЯТИДА ЕР НИЗОЛАРИНИ КЕЛТИРИБ ЧИҚАРАТГАН САБАБЛАР ВА УЛАРНИНГ ХАЛҚ ГАРДАНИГА ЗАРАР ЮКИ БУЛИБ ТУШАЕТГАН ОҚИБАТЛАРИ ҲАҚИДА

Обком бово сахарлаб энг узок туманга кетганда, Дард-кашлар кўёш ётоғига йўл олиб, қоронгу тушгунча бу ерни тарк этмадилар. Биринчи котиб келди. Уларни мажлисгоҳга таклиф этиб, янча суҳбатлашди. Кишилар ўз туманларига йўл олдилар.

Юқоридоғи хунук манзара бизден туволди. Адамий, оғриқни тавасурот қолдирди. Бедолимми, шаққоқликми — нима дейишимиз билмадик. Хар ҳолда, фикримизча, бу ўзарикдан бошқа нарсга эмасдай туюлди. Албатта, бедардин оқидда бошим оғриди демаслик керак. Зардас қайнаган одамларни қандайдир тулғоғ дард маҳкамалар эшигига итариб келди. Ўша кунин ҳам еримизда хўжалигининг бўлиб босаси деган талаб кескин бўлибди. Эртаси кунин мижра олдиди таҳлилдан ўтказилди. Биринчи сабаб кадр талаш нисбати бўлибди, яъни бутун бошли хўжалик раҳбариятидан ўша қишлоқнинг муносиб вакиллари ўрин олмаётганида экан. Иккинчи сабаб қишлоқда турмуш шароити «марказ» деган бир неча бор орада қолдирилганига бориб тақалди. Бундан минг йиллар олдин Юсуф бобомиз кўрсатган ўтган элли тулғоғи боғичларнинг амал қилмаганилиги ярани гасалатиб, маддалатиб ва ниҳоят, ериб наф берганлиги аён бўлди-қолди.

— Дарҳақиқат, энг хавфли нуқсон ҳатто қишлоқлар ўртасида ҳам маҳаллийлик ҳисобининг мавжудлигидир. — дейди вилоят агроном-ушмаси раисининг ўринбосари Саидрасул Остонов. — Қаердаки бўлинишлар дарди кўзга, ноёп индиция юрдидаги каби кадрлар талови ва турмуш тарзида нотеңгликларга бориб тақалмоқда. Адам қилдиган томонини шунданки, эл дардини сехри кўзгаларга қамаб, яшириб ўтирган Аловуддинлар яра ёрилгандан сўнг ўзларини усталик билан четга оладилар, кўзгаларларга йўл кўрсатадилар — ер, сув — давлатнинг, бу низоларни ЮКОР ҳал қилди.

Бу биринчиси... «Ер ўзбекистон ССРнинг 62-молдасидир. Район ҳудуди да ерга эгалик қилиш ва ердан фойдаланиш масалаларига доир ҳисоблар, соҳабоқлар, маҳаллий йўлбарларнинг бошқа давлат кооператив ва жамоат корхоналари, муассасалари ва ташкилотлари ўртасида, шунингдек мазкур корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар билан фуқаролар ўртасида чиққан низолар ҳалқ депутатлари район Советлари томонидан ҳал қилинади».

Гарчи мазкур қонун ўтган йилнинг 20-июнида чиққан бўлса да, ундаги бу қонда

ҳорати бесамар матоҳга айланди. Иқтисодий мустақамлашга ҳудди мана шулар пугур етказмоқда. Масалан, Паст Даргом ҳақидаги ўтган йили пахта тайёрлаш режасини аранг уйдариб, Киров номили жамоа хўжалигининг парчаланиб тугатилиши ҳисобига пайдо бўлган Бобур номили (76 фоиз), «Меҳнатобод» (77 фоиз), «Наврўз» (77 фоиз), «Партия XXII съезди» жамоа хўжалигига барҳам берилди. Бундан ташқари (86 фоиз) ва «Зарафшон» (86 фоиз), «Москва» жамоа хўжалигидан ажраб чиққан Охунбоев номили (94 фоиз) жамоа хўжаликлари маргага етолмай, аранда қолдилар.

Иккинчидан, янгича шароитлар маъмурий бошқарув ходимларини иложига бориб қисқартириб, кучларини ишлаб чиқаришга кўпроқ жалб этишни тақозо этаётган бир пайтда парчаланишлар орқича қаражатларни келтириб қармоқда. Гапдолик ва буйруқбозлик учун қўшимча маблағлар сарфлашга мажбур этмоқда. Ахир илгарини бир хўжаликка бир идора бос бўлса, бешга бўлганда унинг енига яна тўрттаси қўшилиши керакми йўқми? Маъмурий бошқарув ходимлари илгарини, айтайлик, ўн беш нафар эдилар. энди 75 нафар

Дарҳақиқат, зардалак юришларнинг «ижодкор»лари айнан амалбастлар, тор манфаат илтиҳидидаги сохта курашчилардир. Улар олдигадеки, башарларини сира кўрсатмайдилар. Лекин ишларини шу қадар қайта қуриб олганларки, кескаларини, хотин-халани ва болаларини қалқон сифатида олдинда қадим ташлашга мажбур этиб, ўзларини оқининг банди оқинларни бўлиб юрадилар. Биз ариқнинг уюсини қўзаб, чекнадаги муносиб қўзаб, чекнадаги муносиб қўзаблар.

Мен бир жамоа еки давлат хўжалиги ичиде янги хўжаликларни тузиш ва шу тариқа ерларни тақсимлаб юбориши, бошқарув ходимларини қўлайтириш таррафдорларига қатъий рақ жавобини бериш керак, деб ҳисоблайман. Тўғриси айтганда, бу мазмунда даъволар қўпинча элнинг хоҳиш-ироди эмас, аксинча унинг ичиде юрган бир тула мансабпараст кишиларнинг даъволаридир. Ўзбекистон ССР ҳалқ депутатлари вилоят кенгашининг навбатдан ташқари иккинчи сессиясида сўз олиб, ҳудди ана шу тўғри хулоса-хужими ўртага ташлаганди. Дарвоқе, ер, сув ва хўжалик бўлиниши низоларига кескин муносабат билдириш мақсадида вилоят кенгашининг алоҳида сессияси чақирилган. Унда масала атрофида муҳомада этилди ва қарор қилинди: ССР Иттифоқи ва иттифокдош жумҳуриятларнинг ер тўғрисидаги қонун асосларига кўра бу ҳақидаги жумҳурият қонунини ишлаб чиқилгунча ҳамда вилоятнинг иқтисодий манфаатларини кўзлаган ҳолда жамоа ва давлат хўжаликларининг майдалашиб кетиши мақсада мувофиқ эмас, деб қарор қилинди. Шу кунин халқ депутатлари вилоят кенгаши сессияси чақирилди. Сессия ишохисига яқин қолганда гуруҳ халқини ериб, мажлисдош номи олтди. Лекин миришбақлар ҳам қаққоқлик билан уларни эшик остонасида яна тутиб қолди.

Биз мулоим раҳбарларни танқид қилишга ўчимиз. Чунки бу осон. Бироқ улар билан ҳам муомала-муросага киришган маданият мароми борлигини ҳисобга олмаймиз. Наҳотки ошкоралик, демократия ялови шу тариқа қилинган? Ахир ҳамма нарсани да тошу тарози бўлган ҳолда дардин айтишини, талабни қўндаланг қўйишини маънавий манзилни, расму русмга бор эмасми? Бор. Бунинг отини муросаю мадора, чуқур ўйловчи, узоқини кўзловчи андиша дейдилар. Тўғри, биз андиша тўғрилайки кўп нарсани бей бериб келдик. Шу бос аслида ноёб бўлган бу хислатини ҳам турғунликдан халос этиб, самара берувчи ишчан одат иложи доирасига киритишни миз зарурати сезилиб турибди. Энди нафақат эл дарди, балки ўз ташвиши билан ҳам маҳкамалар эшигига қўриқиб бўлаётганларини қўндаланг ҳеч ким итаролмай рагидан замонда ана шундай йўл тузмоғимиз мақсада мувофиқ қўринадим. Ҳамма нарсани зарбу зўриқини ва ўзар куч билан ҳал қилар

Тошкент вилояти Янгиёул шаҳридаги «Феруза» маъмурий кўрсатиш уйида фақат миллий кийим-кечаклар тикилади. Тикувчилар ўртасида ташкил этилган мусобақада Маҳсуда Содиқова

Қисқа сатрларга

«ГИЛДИРАКЛИ» ОШХОНА

Навоий шаҳридаги «Навоизот» ишлаб чиқариш бирлашмаси қошидаги бекатта тушлик пайти галати автобус непадидан бўлиб қолди. Маршрути ёзилмаган, аммо унга тушиб чиқувчиларнинг кетиши узилмайд.

Шаҳар транспортининг сўнги бекати ҳисобланган бу йўшга ҳар кун соат 12 да маҳсул жиқозланган «Гилдиракли» ошхона келади. Эндикиде, ҳайдовчи ва паттачилар тушлик пайти ошхонаме ошхона югурмайдилар. Қолаверса, транспорт қатновиде узилмаган ҳам бўлмайди. Шаҳардаги 40 ошхонада тайёрланган иссиқ овқат ва ширинликлар ҳовурини йўқотмасдан ҳайдовчиларга тортиқ қилинади.

«Гилдиракли» ошхона уч қисман иборат. Унда иссиқ овқат тарихатидан, хўрандагилар тамадди қилмайдиган, идиш-товоқ ювладиган хоналар мавжуд.

А. ШЕРОВ.

Компартия ҳаётидан

Буйруққа Бангилик

Унинг отаси Менглибой оға бош қўпди. Мен рақамларини санаб ўтирмоқчи эмасман. Отарнинг кўрсаткичлари яхши. Миришбақ ҳам ҳарбий хизматдан қайтган ўқимасди, отасига ерданчиликни олди. Бундан икки йил бурун партия сафига ўтди. Ҳаммаси унинг коммунист бўлишига қараб турган экан — рўйхатларга номи тиркалаверди, тиркалаверди.

Ушунинг ҳамма бўлиши керак? «Гуноҳсиз гуноҳкор» Миришбақданими еки унинг ҳомийлариданими?

— Биз аслида делегатлик бошқа номад таллашга, — деди район партия комитетининг биринчи котиби Ж. Нуруллаев, — қорқидан «ярдовой» бўлсин, дейишди. Бажардик.

Биз шу давргача кўп нарсаларни «иқро этиб» қўйдик: буйруқ бердилар — битта қўй олтига туғди, елкаминга қолдилар — пахтамин 6 миллионга сакради, «Ух-ух», унинг мансаб-мартабаси маршал Брежневнинг орденларидан ҳам кўп экан; деб таажжубга тушаёспиз. Ҳайратланманг, булар ҳали ҳаммаси эмас. Маршалнинг ишонилари кўраққа, қаҳрамонининг мартабаси ақлга сиймайди.

Иқовол юзма-юз сўз бекат бошлаймиз. Съезд таасиротларини ўрқоқлашувини сўрайман. У безовталанади: «Партия гоғларини куч қурашдик». Баландпарвоз гапларини қўйинг, съезддаги оддий гапларини айтинг, дейман. «Москва» меҳмонхонасида бўлдик. Тугилган кунини нишонладик, дейди у. Ноқулай сезаман ўзимни. Гапли яна оддий мазмуларга бурман, у индамайди. Мен дафтарчамдаги саволларининг охирига сўроқ белгиси қўйиб бораверман. Бир-биринини тушунмаганимиз шеклиди, деб ўйлайман. Ўйларим хато экан. Бунинг унинг ўз очик-ойдин айтиб қўя қолди:

— Тўғриси, ўрсачани билмайман. Кўп нарсига тушунамаман. Берган хужжатларининг ҳаммасини райкомга топширдим.

— Сизни делегатликка сайлаганларини бу ҳақда ўйламаганингиз?

— Бир айланиб келдик...

ЎТМИШДА ЎЗБЕКЛАР САВОДСИЗМИШЛАР

Кейинги вақтларда олимлар, ёзувчилар, умуман кўпчилик ўртасида «ўтган асрларда ўзбеклар саводли бўлишганими еки йўқми» деган масала кўп бахсларга олиб келмоқда. Ҳақиқатда аҳвол қандай? Маълумотларга мурожаат этайлик.

Масалан, Фарғона водийси (Қўнор, Андиқон, Наманган, Марғилон, Ўш вилоятлари)да 1875 йили 182 мадраса (яъни ўша даврнинг олий ўқув юрти), 1.709 мактаб, 235 қорихона, 6.154 масжид мавжуд эди. Ўзини ва ўқини билганлар сони саводсизлик тўғрисида 1940 йилдаги нисбатан қариб 54 фоизни ташкил этган.

Эҳтимол шунинг учун ҳам машҳур рус олимларидан академик В. В. Бартольд, А. Д. Миддендорф, савёҳ А. Л. Фелденко, шарқшунослардан В. П. Навлин, А. Л. Кун ва бошқалар ҳам ўзбеклар маданиятига ҳайрон қолганлар, уни оқийшлаганлар.

Тўғри, ҳозирги даврга нисбатан олдидан бўлса, Қўнор хонлигида XIX асрда саводсизлик кўп бўлган. Лекин ўтган асрда қайси маданият аҳвол бундан яхшироқ эди? Агар бутунини эмас, ўша замонини эътиборга олсан, ўзбекларнинг саводсизлиги ва маданияти маҳаласида яхши эканлигига ишонч ҳосил қилиш мумкин.

А. Миддендорфнинг 1882 йилда чоп этилган «Очерки Ферганской долины» китобида шундай сатрларини ўқиймиз: «Фарғона вилоятида қадимдан ўтроқ ҳолда яшашини севган меҳнаткаш қонларлар истикомат қилишди... Албатта, ўзига хос бектароқ шайхони бўлган Фарғона юксак маданиятга мамлакатлар чўққисига кўтарилди». А. Миддендорфнинг сўзига қараганда, XIX асрда европалар ер хўжалиги раванқига ҳаракат қилиб мадрасаларга эришмаётган бир пайтда Фарғона водийида бу муаммо ана бурун бўлган, у жоғларда далалар сўғорилар, йил-йиллар эса ўғитланган деракани. Олим ўз фикрини давом эттириб ёзади: «Фарғонада қилинган ишларга ҳавас қилдик, бир ердан заманига нисбатан юксак маданият бошқа ерларга қараганда кўпроқ сақлана қолганлигини кўрдик. Бир қанча ерларни кўздан кечириб шу хулосага келдикки, Фарғонада ер хўжалигини эҳтиёткорона ва моҳирона олиб боришар экан. Бу эса ҳайратда қолдирадиган ҳақиқий маданий меҳнат энг катта закирининг бир қисми эканлига ишонч ҳосил қилдик».

«Голос» газетаси 1874 йил 29 август сониде сув хўжалиги масаласи ҳақида бундай ёзан: «...амалда қўшма тўземеллардан, (яъни маҳаллий аҳолидан — Х. Б.) кўп нарсани ўрганишга тўғри келмоқда. Шундай қилиб, ирригация ҳақида бизда (яъни Россия — Х. Б.) охири вақтгача ўйланмаган эди. Осиёда эса бу соҳа юксак даражада ривожланган ва, албатта, далаларини сулғий сўғорин бўйича ирригацияга ҳеч нарсга

Гавқушон мадрасасида жойлашган усто Салим Ибодов номили кандеморик устасини Бухорога қадим равишда қилган ҳар бир меҳмоннинг диққатини тортади: бу даргоҳда ҳалқимизнинг минг йиллик тарихига эга санъат турларидан бири — кандеморик ҳозирги замон нафаси билан қайта туғилмоқда. Бундан бироз муқаддам устасона маъмуриятчилик туғумининг қурбони бўлишига сал қолганди. Ушанда у тикув-астилик корхонасини бир тармоғига айлантирди. Фабрика раҳбарияти моҳир устасларга ота-боболар меросини асраб асвийаб қалаётган истеҳсод соҳиб-ларини сифатда эмас, шунинг бир иши,

Диққатга сазовор

ЎЛМАЙ ҚОЛГАН МЕРОС

Улар қратган баёбоқ буюмларга эса жўнгина махсулот деб қарарди. Бундай муносабат кишиларнинг рўзига, тайёрланаётган буюмлар сифатига салбий таъсир кўрсатади, устасларнинг моддий манфаатдорлиги кескин кемайди.

Бухоролик санъат ижтисомчилари қанда қорлик устасонасини муқталик ширкати уюшма тарзида қайта ташкил қилишди.

Ҳозир бу ерда тақрибани ижодкорлардан Ўзбекистон Ленин комсомолы муқофоти соғирини Тойир Қосимов, Бутуниттифок халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмаси ишқориди Раҳим Самадовлар устозлигида кандеморларнинг янги ёлдои қамол топмоқда. Қадимда айвандар ҳам шундай устаслар кўп бўлган. Кейинги пайтларда улар бармоқ билан санерли эди. Эндисе Фароғат Камолова, Маҳбуба Жалило

Эсирга БОЛИ ўғли, «Халқ сўзи»нинг маҳсул муҳбири.

ва кабилар миллий буюмларга бой бежирим буюмлар ясамоқда.

Устасона жамоаси ўтган йили 110 минг сўмлик халқ истеъмол молларини тайёрлади. Турли нақшлар солинган патис, лаган, кўпмеҳ ва бошқа миллий идишлар, айвандар тақинчоқларни безакларини аниқини харидорбондир.

Ҳа, асрлар оша ўймай келаётган халқ амалий санъатининг ноёб турини маданий мерос сифатида раванқ топмоқда. Унинг келажиги ишончли қўллардадир.

Сейра РАҲМАТОВА.

Ўзбек маданияти юксалишига ўз ҳиссасини қўшган ақли доғирлар номларини ва соҳаларини яна қўлаб келтириш мумкин. Уларнинг ҳаммалари ўша «саводсиз» деб аталган даврда яшашар, ижод қилишган. Шундай машҳур фарандошларини дунёга келтирган, тарбиялаб берган халқини «саводсиз» деб «маданиятсиз» деб айтиш мумкинми?!

Одам ўз миллий маданиятини, тарихини билмасе еки уни севмасе, бошқа халқларнинг маданиятини ва тарихини ҳурмат қила оладими? Менинча, йўқ!

Ҳайдарбек ВОВОБЕКОВ, тарих фанлари номзоиди, Ўзбекистон Фанлар академияси тарих институтини бўлимининг мудирини.

ОЛАМ ВА ОДАМ ЎЗГАРУВИ

Беллажак тарихчилари учун XX асрдан кўра халқларга боб аср бўлмас керак. Мамлакатда ҳукм суриб турган ҳозирги вазиятдан келиб чиқса келгуси ўн йиллик ҳам фавуқуллода доғдали воқеа-ҳодисалар даврига айланишига ўхшайди. Тақдирнинг тақозосини қарангки, ўтibo бораётган асрнинг аввалида Россияда юз берган социалистик инқилоб бутун башариётга таътирлик ўзгартириш олиб келган бўлса, асрнинг охирида инқилобдан амалга оширилган қайта қуриш сўнати Ер юзи халқлари ҳақида яна бир тарихий инқилоб жараёнини бошлаб берди.

Инсоният эвриллишлар даврини бошдан кечирмоқда: тузумлар ўзгармоқда, инқилобий муносабатлар ўзгармоқда. Ҳаётини яратиб, қадриятлар ўзгармоқда. Кишлар бундай ўзгартирилган ҳоли қолмайдилар, бироқ одам ана шундай ўзгартирилган оламда қандай яшамоғи, тобланоғи, ўзлигини сайламоғи керак?

Масаланинг муҳим жойи ҳам шунда!

Сўнги 4—5 йил асосида мамлакатда, жумҳуриятимиз ҳудудига юз берган ва бераётган воқеа-ҳодисалар кенгаю ешни, насб-қоридан, жамиятда тутган ўрнидан ҳаётини назар — барча тоифа кишиларини ўз коми-

га тортиди — инқилобий ҳаёт муаммолари ҳаммамнинг бирдек таъшишига айланди. Бошқача айтганда, одамларда инқилобий фаоллик кучайди.

Бу ҳол кишиларда, таъбир жоиз бўлса ШАҲСЛА-ШУВ жараёнини тасвирлади — одамлар дунени, муҳитини, охири-оқибат ўзлигини тарафдор аниқлаш бошладилар. Шу маънода замонадошларимиз руҳиятидаги инқилобий фаоллик афзалликларидан нечоғли қувонмайлик, маъқул жараёнини ўта нотекис кечаётганидан таъшиш-ламмаслик ҳам мумкин эмас.

Айрим фалсафаларнинг фикрича, қайта қуриш айна авнига чиққан пайтдаги инқилобий-сиёсий вазият кишиларнинг ақлий-маънавий камолотини жадаллаштирмайди, балки бўлаётган воқеа-ҳодисалар ШАҲСни емиради.

Тевагар-атрофимизни синчиқлаб назардан ўтказсак бундай ачинач ҳулосани бир қадар эътироф этмай илож йўқ. Миллий инқилоб, маҳаллийчилик тўқнашувлари, қон тўқнашуви, иш ташлашлар, оқил эълон қилишлар, кўз қўриб қўлоқ эшитмаган

жиноятларнинг авж олиши, порахўрлик, тағмағирлик, манфаатпарастлик ва ҳоказо, ва ҳоказо. Булар ҳам инқилобий фаоллашув оқибатлари. Афсуски шундай!.

Эгу умидларда эришилган эриқликдан ҳар ким қобилиятига яраша фойдаланиши табиий: кимлар — қўриб, кимлар — бўзиб ўзлигини намоян элади.

Кўзга ўтилаган кўнгилсиз манавралар ҳеч ким сир эмас, улар ҳаммамнинг кўз ўнгидан содир этиляпти. Бундай иллатлар барҳам топадиган, эл-юрт рушолок қўриб, бемалол нафас олиб яшаيدиган тўла маънодаги ҳур давронлар ҳам келар.

Бироқ кўзга қўринмаётган, лекин кишиларнинг қалбидан, онгидан — маънавий дунёсидан ўз бераётган ботиний ўприлишлар, рўҳий таназуул нималарга олиб боради? Уч-тўрт йилдан кейинга ваъда қилинмаётган инқилобий маъмурилик даврларида бугунги кун «тарбиясиз» олаётган одамлар тўла маънодаги инсоний турмуш кечира оладиларми?

Назаринда, энг катта, энг муҳим, энг долзарб ва... энг унутилаётган муаммо ҳам ана шу!

Ҳозирги кўнлаб кўнгилсиз ҳодисаларнинг оммавий ва миқдоси тўла олаётган тўб сабабларини ақин ўтмишда жамиятимизда шахс тарбияси йўлга қўйилмаганлигидан изламоқ керак. Биз узоқ йиллар мобайнида оммавий (ёки коллектив) тарбиялаш билан машғул бўлдик — ҳар қалам, ҳар жабада — оммавийликни афзал деб билдик. Мустабид тартиблар ҳукм суриган кезларда ҳаммамни бир қачини остида тутиб туриш — бўйин эмасди. Сирдан қараганда ҳақиқатда ўта юқош, ўта сокин — интизомли кўрнарди.

Ваҳоланки, тарбияда кучли шахслар бўлмаган ёки жуда кам бўлган (чунки бизда ҳамма вақт шахслар рад этилган, қатогон қилинган) олимнинг эриқликка интилиши ўта қўпол, ярим инқилобий йўсилларда кечини шу қадар табиий ҳол эдик, киши миятидаги ҳақиқатдан ушиб чиқадиган бўлса, Руминиядаги ҳоқимият тўғриси, Душана, Тоғли Қорабоғ, Фаргона, Уш воқеалар гоят табиий бир ҳол эканлиги аққол қўринадди. Маъқул жойлардаги, хусусан бевосита ўзбеклар, қирғизлар, тожик-

лар, месхет турклари миллатига мансуб кишилар иштирокида юз берган қонли тўқнашувлар кимлар томонидан уюштирилганидан қатъий назар муайян халқ ёки миллат вакиллари ОЛО-МОНЛАШТИШ қайфиятида қолар экан, беҳуда қонлар тўқилмаверади, рушолок эса узоқлашверади.

Фирқ-халлар «эртга қандай лашайми?» қабилдаги хавотирли ўйлар билан банд Кимга қарамаган, инмани сотсам экан, нима олсам экан, қаердан ундирсам экан деган таҳликада. Бузор инқилобни тарҳ-наво ваҳимаси, энг оддий озил-оватлар таққилли ваҳимаси айниқса оддий меҳнатнаш бошига куюқ қулланса содиб турибди. Уш ешли болақабидан то саксон яшар мўсафидида рўзгор ташвири. Бу аҳволда мен нах урётган ШАҲС тарбияси қаерда қолади?! Инсон камолотини бош мезонларидан бўлиши мўтолага сўся-этганидан таъшишлар орта-ётган бир пайтда қороз ва нашру юмушларининг қимматлаштиради, бунинг оқибатида китоб, мажалла ва

жаридлар қимматлаштирагани халқимизни ўқитишдан баттар бездириб юбормайди-ми? Бу ёни неча пулдан тушади? Яна одадгадидек бугуннинг таъшишлари билан бўлиб ертани унутамиз-ми?!

Истаймизми-йўқми, аҳвол шундай — оғир даврда яшаш пешонамизга ёзилган экан. Аммо вазиятнинг мушкуллигини нечоғли чуқур ҳис этмайлик, ҳар қандай инсоний шартонда ҳам инсонийлик қиёфасини йўқотмаслик керак. Негаки, ўзгарётган олам тўфонларида ҳаёнтга айланмасликнинг бирдан-бир чораси — ўзлигини аниқлаш, инсоний қадр-қимматини унут-машқатларидан бўлайлик! Шундагина қайта қуриш маънаққатлари олдидан осан-кираб қолмаймиз — табият ато этган инсоний мартабамизни унутулмайверамиз. Зеро, чинакам озоқлик бо-зор иқтисодида эмас, мўл-кўчликда эмас, балки маънавий камолотдадир!

Мавзуйимиздан келиб чиқиб таъқидламоқ жоизки, «Халқ сўзи» деб номланган рўзномамизнинг ташкил этилиши моҳиятан тарихий ҳодисадир. Бироқ у ўз моҳиятига нечоғли муносиб қилич таъриятга аъзоларининг саботига ва айниқса халқимизнинг саводу савиясига боғ-

Армон

УМР ЎТКИНЧИДИР КАРВОН СИНГАРИ

Салкам бир аср умр кўрган Иброҳим отанинг тунги қабрини кучоқлаб болдек кўнграб-кўнграб йилгана, титраб-қашқаб тиловет қилгани ҳануз кўз ўнгимдан кетмайди: «Мени текилаб-текилаб кўнграб девдим, боланикел! Бу қандай қўнғилки... Эй ҳудо, шайқатингни даринг тутмай, ўлгиминг ўрнига менинг жонимни олсанг бўлмасми...» Охири кўнграб сўмога текиб зорланаётган мўсафидининг фиғони ҳеч кимни бефарқ қолдирмади. Мозорга йилган катта кичик — марҳумани танган ҳам, танимган ҳам йилгади, кўяди.

Оталар йилгависинлар экан. Улар нидо қилмиша, она зилин кулратган титраган, қушлар навоси, сойнинг шўқираши, хуллас ҳаёт деа ашлми тириклик дунёси бир зум тиниб, олам йилгависа ишондиган ўшанда.

Мана бир йилки, Уктам Усмонов сафинида юк. Дўстлар даврасида унинг бөгубор қаҳқаси эшитилмайдди, «Совет Ўзбекистон» йўлаклариде салобатли қомати кўнғилмайдди. На имом, шор айтгандай умр ўтқинчидир. Бироқ умрининг умдан фарқи бўлмади. Шундағлар борки, ўларнинг бир тутам ҳаётлари мобайнида бизларга уч-тўрт кишининг умрини кўшиб берганинда ҳам эллай олмайдиган ишларни қилиб улгурадилар. Шахматқош аъвоқи, покиза инсон Уктам Усмонов ана шундайгина тоғсизга мансуб эди. У ўттиз йилдан ошқор-қоний қўнғилди даврда романи кўнграб, ҳикоя ва очерклар, таржималар, бошқа бадиий-публицистик асарлардан китоб жавон яратиб улгурди. Журналистлардан бири унинг тоғти бошида Уктамнинг, биринча «Гирдоб» романи билан ўзига ҳайкал кўриб кетди», дегенда минг қарра ҳақ эди.

Ҳақиқий санъаткорнинг, хусусан аъвоқларнинг таъбири бе асосда таъшик этилди. Улар эл таниб, там олган кундан бошлаб халқ хизматкорига, эртанг асарлари эса юрт мулкига айланади. Хали анди-жонлик даҳшонинг, хоразми соҳибкоринг, ленинбол-лик пахтакоринг ва сари-оғочлик қўнғилни «Бир неча авлоди «Кишанин» кўнғил, ўзбек халқининг ақин ўтмишида юз берган фожиалари қарок эътиди, ҳали XXI асрда яшовчи сибирлик умронни олди-даги гўлхан тартидан эмас, ў. Усмонов сатрларидан кўтаришган Ўзбекистон кўнғил ҳароратдан баҳра олади. Хитойлигу хидматонлик ҳам, оваруполигу америконлик ҳам у билан ҳамсулҳаб бўлиб, ўзбекининг дилнинг, дилқашлигини, ҳалоли покизалигини, бөгубор орау-ўйларини англайди.

Машоқилар «Ўздингу ўқини» дейишади. Бу гапни санъаткорлар табиқ қилиб бўлмас. Зеро, ҳақиқий санъаткор учун жисмоний ўлим

нисий тушунча, холос. Езувчи дунёдан ўтса ҳам умрини руҳи, ном асарлари орқали кинглаб китобхонлар қалбига кўчеди. Адибнинг сиймоси асарини кўлга олган ҳар бир ўқувчи кўз ўнгиде гавдалева билан ва унга ўзининг даруд ҳасратлари, қувончу таъшишларини ҳикоят қила болайди. Ойбек номидеги жумҳурият давлат муқофоти соҳибки Уктам Усмонов ҳам ана шундайлардандир.

Ҳаёт деб аталмиш катта бефарқ қолдирмади. Мозорга йилган катта кичик — марҳумани танган ҳам, танимган ҳам йилгади, кўяди.

Оталар йилгависинлар экан. Улар нидо қилмиша, она зилин кулратган титраган, қушлар навоси, сойнинг шўқираши, хуллас ҳаёт деа ашлми тириклик дунёси бир зум тиниб, олам йилгависа ишондиган ўшанда.

Мана бир йилки, Уктам Усмонов сафинида юк. Дўстлар даврасида унинг бөгубор қаҳқаси эшитилмайдди, «Совет Ўзбекистон» йўлаклариде салобатли қомати кўнғилмайдди. На имом, шор айтгандай умр ўтқинчидир. Бироқ умрининг умдан фарқи бўлмади. Шундағлар борки, ўларнинг бир тутам ҳаётлари мобайнида бизларга уч-тўрт кишининг умрини кўшиб берганинда ҳам эллай олмайдиган ишларни қилиб улгурадилар. Шахматқош аъвоқи, покиза инсон Уктам Усмонов ана шундайгина тоғсизга мансуб эди. У ўттиз йилдан ошқор-қоний қўнғилди даврда романи кўнграб, ҳикоя ва очерклар, таржималар, бошқа бадиий-публицистик асарлардан китоб жавон яратиб улгурди. Журналистлардан бири унинг тоғти бошида Уктамнинг, биринча «Гирдоб» романи билан ўзига ҳайкал кўриб кетди», дегенда минг қарра ҳақ эди.

30—40-йиллардаги, боринчи иккинчи йил илгарги қаторларни эсланг. Қора мушқлар халқимизнинг не-не асл фарзандларини усидан скарлаб ўттишади, дейсиз. Тўғри, мушук беозор, бироқ унинг фожияси Бевафоллик, ўзидан ўзгани йўлмаслиғидир. Уктам Усмоновнинг йўлини бу шайқо ҳайвон кетиб ўтмади. Унга кўз тегади, касиб кўз тегади-де, бағрини эзиб, нафасини қисиб, юрганни уршдан тўхтади. Африқо сафарни тирикликдеги сўнги сағуу савқати бўлди, орадан кўнғил келмай, абдиат йўлини тутди-де, кетди. Ортида мўнгли чеҳралар, намланган кинриклар, интизор кўзалар, тирки бевасо этимлар армон ила қоллаверди.

Мен ҳам шулар қаториданман. Узилмас қерз, залворли бурч айрилик юки елқамда тегиримон тоғидея эил-замбил турбиди.

Абдукарим РАҲИМБЕРДИ.

Зарафшон. Тилларда дoston бу шаҳарга қаламқаш сифатида касик йилдан бери қатнашган. Одатин бўйича аввало шаҳар партия қўмитаси вакиллари учрашаман. Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

Илоҳимиз йўқ. Яхшии, марказий кон бошқармаси директори Прохоренкога учрашди.

Унга дуч келиш учун аввало жуда кўп тўсиқларни енгиб ўтишим керак. Унинг қалити эса жуда олсида — Москвага сайланади. Ва яна Зарафшондан армон билан қайтаман. Ен дафтари манга пўн ҳавоий далиллар билан қўнғил тошган. Муштариларга нима дейман? Меҳнат ваҳтасида туриб йиллаётган зарафшонликлар ҳақида қачон рост сўзи ёзмамиз? Қачонгача бу ерда ошқораликка тўн кийдиришадиган? Уларнинг асл қиёфасини ким оцади? Бу саволга кейинги беш йилдан бери жавоб излаймиз.

Фарзандларимиз эса «Ўзбекистон тупроғи олтин» деб қўнғил айтишади. Менинг сода уналарим тупроғи тилда бўлса ҳам ундан энгирча фойда кўрмаслигини билишмайди. Биз ҳам тупроғи зар ўлга ҳақида қўнғиллар айта-айта мактабни битирдик. Энди эса қайтадан мактаб кўрмоқдамиз. Ҳар йили уналарим қатори мен ҳам янги дарсликларни бир сизда варақлайман. Жумладан, сафар олдидан жүрғофия дарсликларини бир қур варақлаб чиқаман. Ўзбекистоннинг иқтисодий харитасини кўздан кечираман. Ҳайратим ошди. На дарсликда, на харитада ўчкулдан қазиб олинётган уран ҳақида бирор сатр ёзилмаган ёки шартли белги қўйилмаган. Нега Зарафшон атрофидан Белтов, Давқизтов, Мурунгов, Бессопон, Солнечний каби олтин қонлари харитага чизилмаган? Нега локал харитага тушган Зарафшон шаҳри ёнига олтин борлигини билдирувчи белги қўйилмаган? Харитани нашрга таёйрловчи ташкилот номини қидираман. Мана, толдим, «СССР Вазирлар Кенгаши ҳузуридаги Бош картография бошқармаси». Харитани иложсиз бир четга суриб қўяман. Ва яна дарвозоси ёниқ шаҳарга жунайман. Бу гал ҳеч бўлмаганда пичоқка илницадан бирор далилни «ўлжа» қилиб қайтарман...

Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

Улар менга коммунистик бригадалар, ташаббускор коммунистлар рўйхатини беришади. Шунга ҳам раҳмат дейман. Чунки мени Зарафшондаги олтин қонларига қўйишади. Бир марта мана шу қонларда бўлишга астойдил уриндим. Виллот партия қўмитаси санаот бўлими мудири розилик беради. Шаҳар партия қўмитаси раҳбарлари кон бошқармасига кўнғил қилишади. Ҳамма иш сийлиқ кетаётган эди, аммо биринчи тўқнашдан ўтолмадим. Мени обдон сўроқ қилишди: «Нима мақсаддан олтин қонига бормоқчисан?», «Ним юборди?», «Нима ҳақда ёзмоқчи-сан?». Уларга бир амалда мақсадимни тушунтирдим. Аммо мени тинглашади. Мумкин эмас, вассалом. Армон билан қайтидим. Эса юртимда ўзимни бегона санадим.

Мен ҳамон Зарафшонга қатнашман. Ҳар сафар одадтин бўйича шаҳар партия совет маҳкамаларининг раҳбарларига учрашаман, олтин қонларига боришимга рухсат сўрайман. Елка қиснади.

...Виллот рўзномаси муҳбирининг Зарафшон шаҳрида анчадан бери носоғлом қайғити ҳукм сураётгани тўғрисидаги сўзларига аввалгина ишонмадим.

— Узин Зарафшонда яшайман. Наҳотки гапимга ишонмасанг. Фаргона воқеалардан кейин бу ерда миллий бирликка чорловчи варақалар тарқатилди, — деди дўстим куюнбо.

Бенхтиёр шаҳар партия қўмитаси мафкура ишлари бўйича қотибнинг сузалари ёдига тушди.

— Ҳозиргача Зарафшонда миллий жоғларлар содир бўлмаган, бўлмайди ҳам. Биз нимадир рўй беришини қўтиб ўтирмадик ҳарачат қилмоқдамиз, — деганди ўшанда у.

Пўк, фавуқуллода ҳамма нарсга бўлиши мумкин экан. Биз, рўзномачилар салкам ўттиз йилдан (шаҳар пайдо бўлгандан) бўён Зарафшонни байналмилал, қардош-

Хуллас, асрнинг инқилобчи йиллари охирида Марказий Қишлоқларда бир гуруҳ олимлар геологик қидирув ишларини бошлаб юборишди. Улар Қишлоқда беҳодис олтин, уран қонлари борлигини олдиндан билишарди. Қидирув узоқ даром этиди. Уруш тугатган, 50-йилларнинг охирида кўнғилмаганда оммавий ҳужум бошланди. Уловлар тикилди. Саҳро устида вертолётлар тиним билмай уча бошлашди. Геологлар, пармаловчилар ўзларининг узоқ йиллик ниятларига етидилар. Мурунговдан улкан олтин қонлари топилди. Тез орада олтин сарақлаш заводи ишга туширилди. Улар биринчи маҳсулотдан партия ХХП сўядига, шахсан Л. И. Брежнев номига соғга таёрлаб юбордилар. Табиийки, ўша пайтларда бу ерда оғир шартонда ишлаётганларга яхши ҳақ тўлашарди. Бунинг дарганини эшитганлар Итифоқнинг турли бурчакларидан «иёсиқ» жойларини ташлаб, қондан дай ёприлиб кела бошладилар.

Қидирлар ўрнида кўп қаватли уй-жойлар илг ростлади. Кўп ўтмай псевдала шаҳар қиёфасига кирди. 1972 йил 20 июлда Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Зарафшонни виллот марказига бўйсундириш ҳақида фармон чиқарди. Бироқ шаҳар виллот маркази у ёқда турсин, ҳатто жумҳ

БОРДИР СЕНИНГ КЕРАГИНИ!

НОГИРОН, СУҚИР, МАЙИБ-МАЖРУҲ БОЛАЛАРГА ҲАР ИНСОН, БУТУН ҲАМИЯТ ХАЙРУ ЭҶСОНИ САВОБИ АЗИМДИР.

Ногирон болаларни ҳар томонлама уйғун камолга етказиш, уларда иқтисодий фаолликни, меҳнатга қизиқини тарбиялаш, фан, техника, санъат ва спортга жалб этиш мақсадида ҳақ таъмин идоралари, бошқа давлат мақамалари ногирон норасадларнинг мактабдан ташқари тарбиядан баҳраманд бўлишларини таъминлашга, бунинг учун зарур шарт-шароитлар яратишга мажбурдирлар.

(СССР Олий Ненгашининг 1991 йил 1 январдан кучга кирган «СССРда ногиронларни иқтисодий жиҳатдан ҳимоя қилишнинг асосий нагизлари тўғрисида»ги қароридан).

Бу ҳақда Ўзбекистон радиосининг «Нелажақ тонги» эшиттиришида ҳикоя қилинди. Биз айтмоқчи гаплар, болаларнинг орау-истаклари, ўй ва мақсадлари ҳаво мавжларига учди. Уни кимдир эшитди, кимдир тасвирлади, кимдир ҳақ-жонга тушди. Лекин бизнинг юрагимиздаги армон ҳали неча йилгача ўз таскинни излайди...

Гап нима ҳақда, дейсизми? Яқинда Тошкентдаги кўзи оғир болалар мактаб-интернатидеда ақолиб бир тадбир ўтказилди. Унга жумҳуриятимиз ноҳияларидан мактаб ёшлардан 300 га яқин болалар жам бўлишди. Сиртдан қараганда уларнинг кўриниши, гап-сўзлари, юриш-туришлари ҳамма болаларникидек. Бироқ табиат уларни инсон учун энг ноёб бўлган сезги—оламни, ранглини, жамини гузаллигини кўрмоқ, баҳра олмақ бахтидан маҳрум қилган кўзи оғирлар эдилар. Булар ўз «Санъат байрами»га тўпланишганди.

Кўрлар байрам... Бир қараганда тасаввурингизга сиймайди. Аммо буларда қобилият шундай ривожланган экани, улар қўшиқ ва лўй санъатини кўз ҳарлари бутун эшитиш пардалари соғлом, табиат тўрт мучали соғ яратилганлардан ҳам кўчиноқ ҳис этарканлар. Бечоралар кўрмайди, лекин чолгу асосларининг ҳамма турларини мўҳриона чақ билдилади, оҳанглари энг нозик пардаларини илғай олади. Бунинг устига уларни шеър ёзишда, бахшилик сирларини ўрганишда, ҳикоялар маъни қилишда...

Бундайлар жумҳуриятимизда озми ё кўпми, деган ҳақда борасан. Маълумотларга қараганда кўзи оғир, нар, соқов болалар мактаб-интернатларининг пайдо бўлганлиги ҳам роса 60 йил тўлибди. Демак, уларда шундан бери ўғил-қизларга сабоқ ва ҳунар ўргатилмоқда. Буниси яхши. Жамиятимизнинг инсонпарварлигини раҳм-шафқатлигини белгиси. Таассуфки, мазкур даргоҳлар олти ўн йилликда биттадан олтинга етган. Жумладан Наманган, Бухоро, Хоразм, Тошкент, Андижон, Самарқанд вилоятларида шундай таълимгоҳлар мавжуд. Ҳа, қўлайини дуруст туюлади, аммо бир қараганда учқур-роқ мулоҳаза қилinsa «нега?» деган ҳақда савол турғилди. Албатта, болалар бу кўмоқнинг наердан ва қандай пайдо бўлганлигини аниглаб етмайдилар. Шунинг учун ҳам мана бундай мазмунда шеър биталдилар:

Нега бунча аччиқ экан бу тақдир, Орауларим парча қилди у бир-бир. Бу дунёга йўқдир менинг керагим, Аламлардан адо бўлди юрагим. Кўнка етар бу кун оху-зорларим, Ениб-ёниб нола чекар торларим, Бу дунёга йўқдир менинг керагим, Аламлардан адо бўлди юрагим.

Бу мисраларни Самарқанддаги кўзи оғирлар мактаб-интернатининг талабаси Дилфуза Ақобирова ёзган. Ушбу ҳазин сатрлар тақдирини ўқшаш кўзи оғир болча норасадлар дилдан чиқётганга ўхшаймайдими?

**И. УСМОНОВА,
Э. МАЛИКОВ.**

Жаҳон ва биз

НАТОдан мактуб

Самарқандга Шимолий Атлантика Ҳарбий уюшмасининг саркофини Манфред Вернер инсоми билан мактуб келди. Бунча воқеалар ҳар кун ҳисобга берилмайди. Турт-беш йил олдин шу ҳақда гапирсангиз, «туш кўрибсан» деб қўяқолишарди. Буғунга келиб жаҳон ҳам, замон ҳам ўзгарди. Шу боисдан... келинг, яхшиси — ҳаммасини бир бошдан ҳикоя қилайлик.

Бир неча йил илгари Самарқандда эсперанточи ёшлар ташаббуси билан «Тинчлик ва бирдамлик» музейи ташкил этилганди. У шаҳарнинг марказий маданият ва истироҳат боғида кўним топи. Қўнса вақт ичида музейи ҳодимлари дунёдаги қоздан энг маънавиятнинг тинчлик севар ёшлари билан боғлан...

миз фаолияти ҳақида ҳикоя қилувчи қатор маълумотларни юбориш юзасидан ҳодимларимизга кўрсатма бердим, — дейилади жаҳон М. Вернер мактубида. — Ўйламанки, улар музейингиз олиб бораётган ҳайрли табириларда фойда беради. Сизлар атроф муҳитини муҳофаза этиш масаласини ўзингизнинг бош вазифаларингиздан бири қилиб қўйганлигингиз менга айланишга маъқул туюди. Чунки бизнинг ташкилотимиз ҳам шу йўлда иш олиб бормоқда. Табиати асраб авайлаш соҳасида махсус дастур...

килот, деган тасаввурга эга эдик, — дейди «Тинчлик ва бирдамлик» музейининг директори А. Ионесов — Эндилда унинг қатор қўмиталари, бўлимлари табиати муҳофаза қилиш, инсон саломатлигини сақлаш, табиий оғатлар оқибатларини бағраф қилиш, энергия манбаларидан оқилона фойдаланиш, йўллар қатнови бехатарлиги, гивандликка қарши кураш, тарихий-меъморчилик ва бадият ёдгорликларини эъзозлаш, таъмирлаш сингари гоъл муҳим муаммолар устида изланишлар олиб борилаётганлигини билди олди.

НАТОнинг инсонпарварлик соҳасидаги ушбу тадбирлари, — деди сўнгра Ионесов, — унинг ҳарбий ва сиёсий фаолиятдан фарқли...

Мактаб ўрнига лицей

НОНДАН КЕЙИН ЭНГ МУҲИМИ

Ҳамма замоналарда маориф жамият пойдевори яки муштаққилчи мавба бўлиб келган. Доминиканда шоклар ҳали учган «нондан кейин энг муҳими — мактаб» удумини қаттиқ тутгалар. Ҳўш, бизнинг таълимимиз қай аҳволда! Очгини айтиш керак: ўқув даргоҳларининг моддий-маънавий ҳолати ачинарли. Бунга тоқат қилиб бўлмаслиги энди яқинаяпти, ўзгаришлар сари йўл тўлашти, янгиликлар кўртат оватпти.

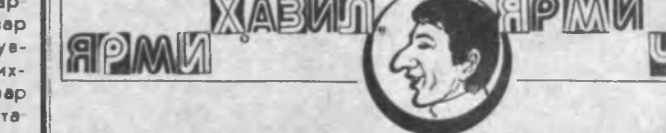
1990 йилда Тошкентдаги 9-ўрта мактабда лицей (олий мактаб) ташкил бўлди. Муҳиримиз Тоҳир ДОЛИ яқинда илғоқ директори Рустам Мақжумовни МАТКАРИМОВ билан сўзлашди.

— Урта мактабларни биттириб чиқётган ёшларимизнинг катта бир қисми на саводли, на ҳунардор бўлиб ўлғаймоқда. Мактабларда фанлар аралашмоқда, тарбияси ўқитилмоқда. Лицейда эса қобилиятли ёшларимизга ҳам билим бериш, ҳам касб ўргатишни олдинизга мақсад қилиб қўйганми. Мана, қараг, навқирон ав-

Шарқимизда таълим-тарбия борасида бой таъриб-тарбия мавжуд. Олий мактабда ана шу шарҳона анъаналар билан биргаллик ҳарбий энг яхши усуллари ўйғунлашган. Жамият Филлидия, Ҳиндистон, Италия каби давлатлар билан алоқа ўрнатилиш, ютуқларини ўз-ара алмашиш борасида шартномалар тузган.

Лицейимиз ўрта мактаб каби 11 йиллик бўлиб, унда 22 синф бор. Уларда истеъдодли ёшлар педагогика, тиббиёт, математика, физика ва ҳокзоэ йўналишлар бўйича билим олишади. Ҳўш, программамиз одатдаги мактабларникидан анча фарқ қилади. Шаҳримиздаги олий илмгоҳлардан, дорилфунундан малакали ўқитувчилар келиб ўз мутахассисликларини бўйича дорс беришади. Кириш ва биттириш имтиҳонларини ҳам уларнинг ўзлари олишади. Сўнгра талабаларини касб педагогика, тиббиёт институтларига, Тошкент Давлат дорилфунунининг математика, физика факультетларига имтиҳонли равишда қабул қилинадилар, яъни лицейни биттириш

Анвар ОБИДЖОН

Яқинда чоп этилган ҳақвий китобимдаги Олти-ариқ хангомаларига «Бу олданда ҳамма қизикчи» деб сарлаҳқа қўйганим бежиз эмас. Мундоқ қаралса, олдин совет бағларининг тор доррадаги турғундан тортиб, энг номдор сингачилар маърузасини энг юқори миқбарлардан янграган жаҳоншумул тақлифлар ичида ҳам қотиб-қотиб қулаётган жойларни кўп. Фақат уларнинг ақсарияти дунё-дунуст аксиячи эканликларини бўйинларига олмасдан ўтиб кетадилар. Шунга назарда тутиб, ҳозирча қизикчилликни бўйинга олганлар ҳақида гап-лашуб тураёлаемиз. Уларнинг айримларидан эшитганларини бу тўру...

ЭРГАШ ҚАРИМОВ:

Успирин эдим. Ҳовлига кичик уй қўрган эдик, шифтнинг бир қисмига фанер оғмайд қолди. Отам берган пулни чўнтакка уриб, велосипедда йўлга тушдим. Ана йўл юриб, ниҳоят каттакон қурилиш бораётган жойдан қичиб қолдим. Кириб, бирпас уёқ-бўёқни томоша қилган бўлидим, охири қорсул билан тил топишиб, бўйи икки, эни икки ярм метрни фанер сотиб олдим. Қандай олиб кетишга ҳайрон бўлиб турганимда, қорсул йўлини топибди: фанерни орқадаги юкжойига тикиб қўйиб, курагимга суяртирди, кейин айланасига икки тил тортиб, ўқувчилар портфели тасмасига ўшатиб икки елкамга илди.

Уша пайтда қаттиқроқ шебада эсиб турарди, кенг сакчи йўлга чиққанидан кейин бирденга шемалга айланди. Кеманинг елкамга ўшаб турган фанер велосипеднинг тезлигини оширди. Тўтатмоқчи бўлудим, тас таси тормас узилди. Мана энди тизиллашгани кўриниб, шемал дам олгани сўзини велосипедимнинг учқурлиги ошиб бораверди. Егоч қабиали «Урал»Сани кўзиб ўтаётганимда ҳайдовчининг жақли қичиб, газ қўшди, бир зум қувишиб бўрдим, охири ўтиб кетдим. Наҳаб усти очки «Виллис»га келди, уним қувиб ўтаётганимда орқа ўрниндада ўтирган чол қўрқинидан қўлдига кўрғазини учириб юборди, кўрғазига туғиб олди, калма келтиришга тушди. Шундан кейин «Победани» босиб ўтдим. Ҳайдовчи «Хў, ёвуз, метормини ҳурмат қилсангиз, деб бақирганича қолаверди.

Тўсетдан бир муволиш учради, тўтуб бораётган гилдиракларини чийиллатиб амал-оқал бўрилиб олдим. Қарасам, орқа ойнасига оқ перда тортиган эди «ЗИМ» олинмада сузиб борапти. Шамол оқиб бўлса, сеням чангимга булайман, деб ўйладим. Худдан айтганим чиқди, орқадан кеттич тўзон келди-ю, ҳас-ҳаси-ка аралашганича «ЗИМ»нинг қаб андан ўқдек учиб ўтди. Олинмада иккита мотоциклда милсалар боришга экан, уларни қувиб ўтаётим, машинада тузуккина емалдор ўтирганини сездим.

Велосипед тезлагандан тезлаб бораверди. Қизиб кетган гилдираклардан бирориси пачқиллаб оқилиб берса ёки ана битта қаттиқроқ муволиш чиқиб қолса, тақом — ўламан, деб ўйладим. Юрак довулаганимга йилғалдек бўлиб бораётганимда орқадан гилдираклар товушлар эшитилди, икки йинида иккита мотоцикл пайдо бўлиб, милсалар мени қисиб олишди, бир боло қилиб тўтаттидим. Уларга раҳмат айтишганим улгурмай қолдим, яна тезда «ЗИМ»нинг ортиндан эргаштидим.

Хуллас, номоълум бир ўштаконининг шерофети билан ўш «ойғавнинг» охири ботайор тулган эди.

ОБИД ҚИЗИҚ:

Истеъдодлисан деб бу йил менга қомсомол муқороти бориши. Қизик, мусаван иккинчига бўлса-ю катта истеъдод унга қандай сизди экан!

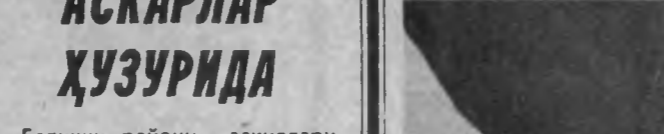
Бир кун иккита қариндошимни орқа ўрнинда қичиб, машинада тўйга жўнудим. Қайси кўчадан юрмай, йўл четиде одамлар тўпланиб, биз томонга ҳайратланиб тикилишга денг.

Ҳақрадаги тўрткўчада қизил чироққа дуч келиб тўхташга мажбур бўлдим. Бу ерда ҳам йўлдаги одамлар бир пахзада тирбандлашиб, жовур-журау бошланди. Улардан бирорган товушлар эшитилди, икки йинида иккита мотоцикл пайдо бўлиб, милсалар мени қисиб олишди, бир боло қилиб тўтаттидим. Уларга раҳмат айтишганим улгурмай қолдим, яна тезда «ЗИМ»нинг ортиндан эргаштидим.

МУҲИДДИН ҚИЗИҚ:

Янги йилни қўқонлик Бир дўстимнинг уйда ишонмадим. Машини миниб келганим учун ерқоқ оғиз урдим. «Унда, қимиз ичиб тур», деб ошман катта қўзини олдинга келтириб қўйди. Эркак қилиб ўтириб қўзани бўшатиб қўйибман. Қарасам, қўзини гилдира таътиқ. Вақтида уйга етсаюки деб, уэр-мазуруни айтиб йўлга чиқдим. Дижқетганим қанча

АСКАРЛАР ҲУЗУРИДА

Балиқчи райони ақкиллари Янги йил арафасида район партия комитети, жамоат ташкилотлари ҳамда ҳарбий комиссарият ташаббуси билан Узоқ Шарқдаги — Ҳабаровск ўлкаси ва Амур вилоятидаги ҳарбий қисмларда бўлдилар. Бу ерларда жумҳуриятимиздан борган йигитлар хизмат қилишмоқда.

Балиқчи маҳнақашларининг ақкиллари таркибиде район партия ва қомсомол ҳодимлари, ишлаб чиқариш илорлери, байналмилалчи жангчилар, маданият уйи ва ҳўжамликларининг ҳаваскор санъаткорлари бор эдилар.

Балиқчилар ҳар бир ҳарбий қисмда армия хизмати ва аскар ҳақда офицерларнинг турмуш шартини билан ақинроқ танишдилар. Ўзбекистондан қақчилган йигитлар билан сўзбашлашдилар, уларга ўзлари олиб борган совғаларини китоблар, ақтли наешлар, пластинкалар, севимли миллий ижрончиларнинг қўшиқларини эзинган магнитофон тасмалари беришлари учун имконият яратилди. Деярли ҳар бир учрашува бавақчилик халқ истеъдодларининг концерти билан тугарди.

— Бизни савимий ва дўстона кутиб олдилар, — дейди Балиқчи район партия комитетининг масъул ҳодими Рустамжон Қодиров. — Армия ҳайти билан танишиш натижасида юртошларимиз яхши хизмат қилаётганликларини ўз кўзимиз билан кўрдик. Улар беришган топшириқни вақтида адо этишлари, ҳарбийларча дўстлиқни қадрлашлари, катталарни ҳурмат қилишлари билан ақрилайб туришиди. Командирлар юртошларимизга ўзларининг айрим мулоҳазаларини ҳам айтдилар. Улар рус тилини яхшироқ талғашлари, жисмоний тарбия билан кўпроқ шуғулланишлари кўранди. Умуман Узоқ Шарқ сафаримиз муваффақиятли ўтди.

Ҳозир Балиқчида ҳарбий қисмларга китоблар тўлаш, мусика асбоблари сотиб олиш учун пул йиғиш ҳаракати кенг авж олди.

К. НИЗОМОВ.

Қадамнинг дадил бўлиши, болажон!

А. ЖУМАЕВ олган сурат.

ЧИПТАФУРУШЛАР

ёки пинак бузмас ясовуллар

Ҳўш, дейишди, ёнидагилар. Кейин чиптахонани айлануб кўрдим. Ҳамма йўналишга чипта бор, фақат... шововларнинг қўлида Улар «хотлис хизмат» ҳақи учун битта чиптага атиги уч-беш сум олишаркан, холос. Балхи шундай ширкат очилгандир, деб ўйларсиз? Шошманг, биродар. Иш шундай кетарверса, ҳаммаимиз ўз тинчлигини уйлаб ўтираверсак, қолғичликнинг бу кўриниши ҳам албатта қонунийлаштирилади шубҳасизга ўхшаб қолди.

Чипта сотилганидан тўйуқ тепасига «фалон-фалон» поездларга умумий вагонларга чипта олишнингиз умумини деган ёзувдан қониниқ топмай, тўполонда тўйуқ тоғи не машаққатлар билан етиб Қаршига битта юмюқ тоқ ясовуллар, ҳамма чипта олибсотарлар қўлидан ўтатиш-қў, десам бирортас пинак бузмада. Бирови менга бир пинак чипта қўзатиб: «Яқиндан олинг, ака, бекорга асабингизни бузиб нима қиласиз, уч-тўрт сўм касрда қилиб кетмайми», деди. «Ие, сизлар шунчақаларни ушламайсанларми?», десам, «Биз одамлар бир-бирларини билан жанжал қилишса, совиқ қурол ишлашса, шунда аралашмоқ», дейишди. Хуллас, ҳафсалам пир бўлиб поездининг умумий вагонига чиқдим. Қай қўз билан кўрайки, «плагкарт» кўпте деб номланган вагонларнинг яригига яқини бўш

«Ҳой, одамлар, қачонгача бир-биримизни қаддан кун кечирамиз? Юксак минбардан сафсата сотаётган шу ишта мутасадди раҳбарлар чиптачи аёл айтганидек, наҳотки сўқир бўлсалар, тумшўқларининг тағдида бўлётган чарқовини, қолғичликни «қўрмасалар?» деб ҳайқирини келди. Ҳайқотини, ёнимда улардан бирортаси ҳам йўқ эди. Шунинг учун ушбу хангоманни меҳнатқашларимизга катта ишонч билан қараётган рўзнома орқали одам кўришни лозим топдим.

Абдухалим ҲОШИМ ўғли. Илҳомий ноҳияси.

Бош муҳаррир: Аҳмаджон МУХТОРОВ. Таҳрир ҳайъати: Анвар ЖУРАБОВЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Абдуқаҳор ИБРОҲИМОВ, Абдували ИМОМАЛИЕВ, Йўлдош ИСМОИЛОВ, Турғун НАЗАРОВ (масъул котиб), Ҳабидулла ОЛИМЖОНОВ, Азим СУҲОН, Абдукарим РАҲИМБЕРДИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), Тонба ТУЛАГАНОВА, Мухтарам УЛУҒОВА, Сайдан УМИРОВ, Норбобо ШАКАРОВ, Мухаммад Солиқ Мухаммад ЮСУФ, Ориф ЮСУФ.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083

Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19 уй.

Индекс: 64608. Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриятининг Меҳнат Қизил Байроқ ордени босмахонаси. 4740 йўртма

